

Deddf Lefelau Staff Nyrsio (Cymru) 2016

Canllawiau statudol

Cyflwyniad

1. Mae'r ddogfen hon yn rhoi canllawiau statudol ar adrannau 25B a 25C o Ddeddf Lefelau Staff Nyrsio (Cymru) 2016 (y Ddeddf). Dyma'r canllawiau statudol y mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru eu rhoi yn unol ag adran 25D o'r Ddeddf.
2. Yn unol ag adran 25D, mae'n rhaid i Fyrddau Iechyd Lleol ac Ymddiriedolaethau'r GIG y mae'r dyletswyddau yn adrannau 25B a 25C yn berthnasol iddynt, ystyried y canllawiau hyn wrth gyflawni eu dyletswyddau o dan yr adrannau hynny.
3. Dylid darllen y canllawiau hyn ar y cyd â'r Ddeddf a'i Nodiadau Esboniadol.

Adran 25B (Dyletswydd i gyfrifo a chymryd camau i gynnal lefelau staff nyrsio)

4. Mae adran 25B yn gosod dyletswydd ar Fyrddau Iechyd Lleol ac Ymddiriedolaethau'r GIG yng Nghymru (lle y bo'n berthnasol) i gyfrifo a chymryd pob cam rhesymol i gynnal lefelau staff nyrsio ac i hysbysu cleifion o'r lefel honno. Lefel y staff nyrsio yw nifer y nyrsys sy'n briodol i roi gofal i gleifion sy'n bodloni pob gofyniad rhesymol mewn lleoliad penodol.
5. Yn unol ag adran 25B(3) o'r Ddeddf, mae'r ddyletswydd i gyfrifo lefelau staff nyrsio yn gymwys ar hyn o bryd i wardiau meddygol aciwt i oedolion sy'n gleifion mewnol a wardiau llawfeddygol aciwt i oedolion sy'n gleifion mewnol. Fodd bynnag, mae'r Ddeddf yn rhoi'r pŵer i Weinidogion Cymru lunio rheoliadau i ehangu'r ddyletswydd i gyfrifo lefelau staff nyrsio i leoliadau eraill.

Person Dynodedig

6. Mae adran 25B(1)(a) yn nodi, lle mae Bwrdd Iechyd Lleol neu Ymddiriedolaeth y GIG yng Nghymru yn darparu gwasanaethau nyrsio mewn lleoliad clinigol y mae'r adran hon yn berthnasol iddo, rhaid iddo/iddi ddynodi person neu ddisgrifiad o berson, a elwir yn "berson dynodedig".
7. Rhaid i'r person dynodedig weithredu o fewn fframwaith llywodraethu'r Bwrdd sy'n nodi'r awdurdod i gyflawni'r cyfrifiad hwn ar ran y Prif Swyddog Gweithredol a'r Bwrdd. Yn sgil y gofyniad i arfer barn nyrsio broffesiynol wrth gyfrifo lefelau staff nyrsio, dylai'r person dynodedig fod wedi'i gofrestru â'r Cyngor Nyrsio a Bydwreigiaeth. Dylai'r person dynodedig hefyd fod yn Gyfarwyddwr Gweithredol Nyrsio ar gyfer y Bwrdd.

Gofynion Rhesymol

8. Rhaid i'r person dynodedig gyfrifo nifer y nyrsys sy'n briodol i ddarparu gofal sy'n canolbwyntio ar y claf sy'n bodloni'r holl ofynion rhesymol yn y sefyllfa honno gan ddefnyddio'r fethodoleg drionglog a nodir yn y canllawiau isod. Mae nifer y nyrsys yn golygu nifer y nyrsys cofrestredig a nifer y personau sy'n rhoi gofal o dan oruchwyliaeth nyrs gofrestrredig neu sy'n cyflawni dyletswyddau a ddirprwywyd i'r person, gan nyrs gofrestrredig.
9. Ystyr gofynion rhesymol yw anghenion nyrsio cleifion fel y'u hasesir gan dîm nyrsio'r ward.

Lefel y Staff Nyrsio

10. Rhaid i'r cyfrifiad a wneir gan y person dynodedig arwain at bennu'r lefel ofynnol o staff a llunio'r rhestr ddyletswyddau arfaethedig ar gyfer ardal y ward. Fe'i gelwir yn "lefel y staff nyrsio". Rhaid i'r lefel hon gael ei hariannu o ddyraniad refeniw'r Bwrdd Iechyd Lleol, gan ystyried nifer wirioneddol y staff a gyflogir ar wardiau.

Teitl	Diffiniad
Lefel Ofynnol o Staff	Cyfanswm nifer y staff sydd ei angen i gyflawni'r rhestr ddyletswyddau arfaethedig (a bennir gan ddefnyddio'r dull trionglog yn adran 25C) a fydd yn bodloni'r llwyth gwaith disgwylidiedig ar gyfer rhoi gofal i gleifion sy'n bodloni pob gofyniad rhesymol ar gyfer ardal benodol. Mae hyn yn cynnwys staff i gyflenwi ar gyfer absenoldebau a swyddogaethau eraill sy'n lleihau'r amser sydd ganddynt i ofalu am gleifion.

11. Dylid cynnal y cyfrifiad bob chwe mis pan gaiff data'r adnodd eu mewngofnodi, pan fydd newid mewn defnydd/gwasanaeth neu os bydd y person dynodedig yn tybio bod angen ei gynnal. Dylai lefel y staff nyrsio ar gyfer pob ward feddygol aciwt i oedolion a phob ward lawfeddygol i oedolion gael ei chyflwyno i'r bwrdd yn flynyddol, pan fydd newid mewn defnydd/gwasanaeth neu os bydd y person dynodedig yn tybio bod angen gwneud hynny.

Camau rhesymol

12. Mae adran 25B(1) yn ei gwneud yn ofynnol i Fyrddau Iechyd Lleol ac Ymddiriedolaethau'r GIG yng Nghymru gymryd pob cam rhesymol i gynnal lefel y staff nyrsio. Ystyr cynnal yw sicrhau bod y lefel ofynnol o nyrsys cofrestredig a gweithwyr cymorth gofal iechyd ar gael i gyflawni'r rhestr ddyletswyddau arfaethedig. Staff cyflogedig ddylai wneud hyn ond gellir defnyddio gweithwyr dros dro os bydd angen. (Gweler yr adran barn broffesiynol am ganllawiau ar yr effaith a gaiff defnyddio staff dros dro ar y cyfrifiad).
13. Y Bwrdd sy'n gyfrifol am wneud penderfyniadau ynghylch cynnal lefel y staff nyrsio a dylai'r penderfyniadau hynny fod yn seiliedig ar farn broffesiynol y Cyfarwyddwyr Gweithredol sy'n gyfrifol am bortffolios Nyrsio, Cyllid, Gweithlu

a Gweithrediadau a'r dystiolaeth a roddir ganddynt. Dylai'r Bwrdd gytuno ar y fframwaith gweithredu ar gyfer y penderfyniadau hyn.

14. Ystyrir bod y camau rhesymol y dylai pob Bwrdd Iechyd Lleol eu cymryd yn cynnwys y canlynol:

Camau corfforaethol strategol

- Cynllunio'r gweithlu er mwyn sicrhau cyflenwad staff yn yr hirdymor
- Recriwtio mewn modd gweithredol ac amserol ar lefel leol, rhanbarthol, cenedlaethol a rhyngwladol
- Strategaethau cadw staff sy'n cynnwys ystyried canlyniadau Arolwg Staff GIG Cymru
- Strategaethau lles yn y gwaith sy'n helpu nyrsys i gyflawni eu rolau

Camau gweithredol

- Defnyddio staff dros dro o fanc nyrsio
- Defnyddio staff dros dro o asiantaeth nyrsio
- Cau gwelyau

15. Rhaid i'r camau hyn a'r fframwaith gweithredu gael eu cynnwys ym mholisi uwchgyfeirio a chynlluniau parhad busnes y Bwrdd.

Hysbysu Cleifion

16. Mae adran 25B(1)(c) yn nodi bod yn rhaid i Fyrddau Iechyd Lleol ac Ymddiriedolaethau'r GIG yng Nghymru wneud trefniadau i hysbysu cleifion o lefel y staff nyrsio. Dylid trefnu bod y cyfryw wybodaeth ar gael i gleifion ar y ward lle mae'r lefel yn gymwys ac yn ei bapurau bwrdd cyhoeddus.
17. Dylai'r wybodaeth hon gael ei darparu mewn fformat hygyrch sy'n ddealladwy i gleifion.
18. Rhaid i'r Bwrdd ystyried unrhyw ofynion o dan Safonau'r Gymraeg ar gyfer darparu'r wybodaeth hon.

Sefyllfaoedd Lle mae Adran 25B yn Berthnasol

19. Mae adran 25B(3) yn nodi'r sefyllfaoedd lle mae adran 25B yn berthnasol. Ar hyn o bryd, mae adran 25B yn berthnasol i wardiau meddygol aciwt i oedolion sy'n gleifion mewnol a wardiau llawfeddygol aciwt i oedolion sy'n gleifion mewnol.
20. Mae ward feddygol aciwt i oedolion sy'n gleifion mewnol yn golygu ardal lle y caiff claf 18 oed neu drosodd ei drin ar gyfer anaf neu salwch aciwt ac mae angen ymyrraeth feddygol gynlluniedig neu frys arno a roddir gan feddyg ymgynghorol neu o dan oruchwyliaeth meddyg ymgynghorol.

Eithriadau: Mae unedau derbyn/asesu aciwt yn wahanol iawn i wardiau meddygol aciwt i gleifion mewnol. Ni chaiff wardiau nac unedau gofal dwys,

dibyniaeth uchel, mamolaeth, iechyd meddwl, wardiau nac unedau dydd na wardiau nad ydynt yn wardiau aciwt eu cynnwys yn y diffiniad hwn ychwaith.

21. Mae ward lawfeddygol aciwt i oedolion sy'n gleifion mewnol yn golygu ardal lle y caiff claf 18 oed neu drosodd ei drin ar gyfer anaf neu salwch aciwt ac mae angen ymyrraeth feddygol gynlluniedig neu frys arno a roddir gan lawfeddyg ymgynghorol neu o dan oruchwyliaeth llawfeddyg ymgynghorol.

Eithriadau: Mae unedau penderfyniadau llawfeddygol aciwt yn wahanol iawn i wardiau llawfeddygol aciwt i gleifion mewnol. Ni chaiff wardiau nac unedau gofal dwys, dibyniaeth uchel, mamolaeth, iechyd meddwl, wardiau nac unedau dydd na wardiau nad ydynt yn wardiau aciwt eu cynnwys yn y diffiniad hwn ychwaith.

22. Dylai Byrddau Ymddiriedolaethau'r GIG a Byrddau Iechyd Lleol gytuno ar ba ardaloedd ward sy'n bodloni'r diffiniadau hyn. Dylai hyn gael ei gynnwys yn y cyflwyniad ffurfiol o lefel y staff nyrsio a roddir i'r Bwrdd fel y nodir ym mharagraff 11.

Adran 25C (Lefelau staff nyrsio: dull cyfrifo)

Cyflwyniad

23. Mae adran 25C yn nodi'r dull y mae'n rhaid i'r person dynodedig ei ddefnyddio i gyfrifo lefel y staff nyrsio. Mae'r dull hwn yn adlewyrchu dull trionglog.
24. Wrth gyfrifo lefel y staff nyrsio, rhaid i berson dynodedig
- arfer barn broffesiynol;
 - ystyried y gymhareb gyfartalog o nyrsys i gleifion sy'n briodol ar gyfer rhoi gofal i gleifion sy'n bodloni pob gofyniad rhesymol, wedi'i amcangyfrif ar gyfer cyfnod penodol gan ddefnyddio adnoddau cynllunio'r gweithlu
 - ystyried y graddau y gwyddys fod lles cleifion yn arbennig o sensitif i'r gofal a roddir gan nyrs.
25. Mae'r broses drionglog yn hwyluso'r gwaith o ddilysu canlyniadau data a geir o'r adnodd cynllunio'r gweithlu sy'n seiliedig ar dystiolaeth ac yn rhoi mwy o sicrwydd drwy'r broses o groesddilysu mwy na dwy ffynhonnell.
26. Mae'r tair elfen hyn yn ystyriaethau annibynnol y mae'n rhaid eu triongli er mwyn cyfrifo lefel y staff nyrsio. Nid oes unrhyw hierarchaeth i'w hystyried; y person dynodedig fydd yn nodi'r flaenoriaeth ym mhob sefyllfa, yn ôl ei ddisgresiwn. Dylid cofnodi'r rhesymeg dros y penderfyniad hwn.

Barn Broffesiynol

27. Gall y farn broffesiynol a arferir gan y person dynodedig wrth wneud pob cyfrifiad gynnwys unrhyw un o'r agweddau canlynol, neu bob un ohonynt:

- Cymwysterau, cymwyseddau, sgiliau a phrofiad y nyrsys sy'n rhoi gofal i gleifion. Mae hyn yn cynnwys ystyried effaith defnyddio staff dros dro ar lefel y staff nyrsio a sicrhau bod staff nyrsio yn cael amser i gael yr hyfforddiant priodol ar gyfer y gofal y mae'n ofynnol iddynt ei roi.
- Mae'r amodau sy'n berthnasol i'r gofal a roddir gan nyrs yn cynnwys ystyriaethau'n ymwneud â diwylliant a dynameg timau amlbroffesiynol. Er enghraifft, cefnogi cleifion a theuluoedd nad Saesneg na Chymraeg yw eu hiaith gyntaf, neu lle caiff triniaeth amlbroffesiynol ei rhoi yn ychwanegol at ofal cleifion mewnol.
- Yr effaith bosibl a gaiff cyflwr a chynllun ffisegol y ward ar y gofal a roddir gan nyrs neu mewn sefyllfa arall lle y rhoddir gofal, er enghraifft effaith ystafelloedd sengl lluosog.
- Trosiant cleifion sy'n cael gofal a nifer gyffredinol y gwelyau a ddefnyddir. Mae hyn yn cynnwys gweithgareddau eraill ar y ward fel clinigau/triniaethau i gleifion allanol a'r defnydd o welyau hyblyg.
- Y gwasanaethau neu'r gofal a roddir i gleifion gan weithwyr ieuchyd proffesiynol eraill neu aelodau eraill o staff (er enghraifft, gweithwyr cymorth gofal ieuchyd), eu cymwysterau, cymwyseddau, sgiliau a'u profiad; mewn perthynas â'r gofal sydd angen ei roi a'r gofyniad i nyrsys cofrestredig gefnogi, dirprwyo a goruchwylio.
- Y graddau y mae'n ofynnol i'r nyrsys sy'n rhoi'r gofal ymgymryd â swyddogaethau gweinyddol.

28. Dylai barn broffesiynol y person dynodedig gael ei llywio gan unrhyw ganllawiau, egwyddorion neu waith ymchwil perthnasol ac arbenigol sy'n berthnasol i staff nyrsio proffesiynol.

29. Ar ôl ystyried y ffactorau hyn, dylid cymhwyso cynnydd o 26.9% cyn ei driongli â'r elfennau eraill er mwyn darparu ar gyfer absenoldeb staff o'r ward. (cytunwyd yn 2011 y dylai 26.9% gael ei ddefnyddio gan Gyfarwyddwyr Nyrsio yng Nghymru fel y ffactor cynnydd yn seiliedig ar dystiolaeth).

Adnodd Cynllunio'r Gweithlu sy'n Seiliedig ar Dystiolaeth

30. Rhaid defnyddio adnodd cynllunio'r gweithlu sy'n seiliedig ar dystiolaeth yn ardal y ward. Mae hwn naill ai'n:

- Adnodd damcaniaethol sefydledig sydd wedi'i ddilysu i'w ddefnyddio drwy sefydlu sylfaen dystiolaeth o'i gymhwysedd mewn lleoliadau clinigol yng Nghymru.

Neu

- Adnodd a ddatblygwyd i'w ddefnyddio yn y GIG yng Nghymru sydd wedi'i ddilysu i'w ddefnyddio drwy sefydlu sylfaen dystiolaeth o'i gymhwysedd mewn lleoliadau clinigol yng Nghymru.

31. Mae GIG Cymru yn rhoi canllawiau gweithredol ar ddefnyddio adnodd ar waith, gan gynnwys y misoedd pan fydd angen cwblhau meysydd data'r adnodd ac yn diweddarau'r canllawiau yn ôl yr angen. Rhaid i'r person dynodedig ddilyn y canllawiau gweithredol hyn ac ystyried canlyniadau'r adnodd fel rhan o'r dull trionglog bob tro y caiff lefel y staff nyrsio ei chyfrifo.

Pan fo lles claf yn arbennig o sensitif i'r gofal a roddir gan nyrs

32. Rhaid i'r person dynodedig ystyried yr amgylchiadau pan fo lles claf yn arbennig o sensitif i'r gofal a roddir gan nyrs fel rhan o'r dull trionglog bob tro y caiff lefel y staff nyrsio ei chyfrifo. Mae'r ystyriaeth hon yn ei gwneud yn ofynnol i ddadansoddi data ar gyfer yr ardal mewn perthynas â'r canlynol:

33. Cleifion yn cwmpo: Dylai'r person dynodedig ystyried unrhyw achos lle mae claf wedi cwmpo ac, wrth fynd ati i ystyried hyn, dylai nodi p'un a oedd cydymffurfiaeth â lefel y staff nyrsio ac, os nad oedd, p'un a gyfrannodd lefel y staff nyrsio at y niwed a gafodd y claf.

34. Wlserau pwysu: Dylai'r person dynodedig ystyried unrhyw wlserau pwysu y mae'r claf wedi eu datblygu ac, wrth fynd ati i ystyried hyn, dylai nodi p'un a oedd cydymffurfiaeth â lefel y staff nyrsio ac, os nad oedd, p'un a gyfrannodd lefel y staff nyrsio at y niwed a gafodd y claf.

35. Camgymeriadau wrth weinyddu meddyginiaethau: Dylai'r person dynodedig ystyried unrhyw gamgymeriadau a wnaed gan staff nyrsio wrth baratoi, gweinyddu neu hepgor meddyginiaeth. Wrth fynd ati i ystyried hyn, dylid nodi p'un a oedd cydymffurfiaeth â lefel y staff nyrsio ac, os nad oedd, p'un a gyfrannodd lefel y staff nyrsio at y niwed a gafodd y claf.

36. Yn ogystal â'r tri dangosydd a nodir uchod, gall y person dynodedig ystyried unrhyw ddangosydd arall sy'n sensitif i lefel y staff nyrsio y tybiant sy'n briodol i'r ward lle mae lefel y staff nyrsio yn cael ei chyfrifo.

Amrywio Lefelau Staff Nyrsio

37. Mae adran 25C(2) yn caniatáu i'r person dynodedig gyfrifo lefelau staff nyrsio gwahanol mewn perthynas â chyfnodau amser gwahanol ac yn dibynnu ar yr amodau sy'n berthnasol i'r gofal a roddir gan nyrs. Dylid ystyried hyn wrth lunio'r rhestr ddyletswyddau arfaethedig sy'n nodi'r lefel ofynnol o staff.